

Dictionar

Adunare ad-hoc = constituită anume pentru un scop, pentru o perioadă determinată de timp.

Antropomorfism = mod de gândire în Preistorie și Antichitate, care a constat în atribuirea și transferarea de însușiri și înfățișări umane unor procese din natură, lucruri, ființe închipuite și zei.

Arheologie = știință auxiliară a istoriei care se ocupă cu colectarea, ordonarea și interpretarea vestigiilor materiale. Oferă informații prețioase pentru studiul protoistoriei și preistoriei.

Arnăuți = corp de oaste recrutat dintre bulgari, albanezi, greci și sârbi, însărcinat cu menținerea ordinii publice și paza domnitorului în perioada fanariotă în Țara Românească și Moldova.

Autonomie = regim politic caracterizat prin dreptul recunoscut de autoconducere al unui teritoriu.

Basileu = rege, căpetenie, suveran puternic, conducător de triburi, din Grecia Antică.

Bâlci = târg ținut în anumite perioade ale anului, la sărbători importante, însoțit de petreceri populare.

Biospeologie = studiul florei și faunei din peșteri și pânze freatice.

Burghezie = clasa socială deținătoare de capital, care a preluat puterea economică și politică în urma Revoluției Industriale din secolele XVII-XIX în câteva țări din Europa.

Castru = tabără fortificată în sistemul defensiv roman.

Ceată = formă primară de comunitate umană constituită din mai multe persoane, înrudite sau legate prin interese comune de ordin militar și economic.

Cnezat = formă de organizare prestatală, din mai multe sate, condusă de un cneaz.

Constituție = legea fundamentală a unui stat, prin care se definesc funcțiile și limitele diferitelor puteri, drepturile și obligațiile cetățenilor, organizarea și funcționarea instituțiilor statului.

Cronologie = știință auxiliară a istoriei care se ocupă cu datarea evenimentelor istorice în vederea stabilirii succesiunii lor, a documentelor istorice, cu studiul sistemelor după care oamenii au studiat timpul prin raportarea la contemporaneitatea lor.

Cultul personalității = venerarea excesivă a unui conducător aflat încă în viață.

Descălecat = termen folosit pentru a defini formarea statelor medievale românești; întemeiere.

Dictat = ansamblu de constrângeri asupra unui stat, prin presiuni politice, economice, militare, pentru a-l determina să accepte anumite condiții împotriva voinței sale.

Dictatură = regim de mână forte, în care puterea politică este concentrată în mâna unei persoane sau a unui grup restrâns de indivizi și care se bazează pe forța militară și pe cea polițienească.

Dragoman = tălmaci, interpret oficial al Porții Otomane în secolele XVII-XIX, recrutați din rândul familiilor grecești importante din cartierul Fanar (al Patriarhiei) din Constantinopol.

Etnogeneză (din limba greacă: *ethnos* = „popor” și *genesis* = „naștere”, „origine”) = proces de formare a unui popor.

Fanariot = dregător cu funcție de răspundere și cu influență în Imperiul Otoman din secolele XVIII-XIX, provenit din populația greacă care a locuit în cartierul Fanar din Constantinopol; nume dat domnitorilor din Țările Române recrutați dintre acești dregători în perioada 1711/1716-1821.

Fecunditate = capacitate a animalelor și a plantelor de a se reproduce și de a da descendenți normal dezvoltați; capacitatea unui teren de a produce (multe) roade; rodnicie, fertilitate.

Gintă = grup de persoane înrudite prin sânge și legate prin comuniunea de cult, nume și interese, ce a îndeplinit un rol social și religios fundamental în Preistorie, la baza acesteia aflându-se un strămoș comun.

Glotogeneză (din limba greacă: *glotta* = „limbă” și *genesis* = „naștere”, „origine”) = proces de formare a unei limbi sau a unui grup de limbi.

Hidronimie = totalitatea tuturor cursurilor de apă dintr-o regiune.

Independență = suveranitate; regim politico-juridic conform căruia un stat nu este supus vreunei autorități străine și execută acte de politică internă și externă fără a cere permisiunea altui stat.

Inflație = fenomen economic care se caracterizează prin deprecierea monedei și creșterea masivă a cantității de numerar aflat în circulație. Indiciile sale sunt creșterea generală a prețurilor și scăderea pronunțată a puterii de cumpărare a banilor.

Istoriografie = totalitatea scrierilor periodice dintr-o anumită perioadă sau dintr-o anumită țară; totalitatea cercetărilor istorice privitoare la un anumit aspect.

Legiune = unitate militară principală a armatei romane, constituită din pedestrași care au fost, în general, cetățeni romani (o legiune a fost compusă din 5200 de infanteriști și 120 de trupe auxiliare).

Limes = linie de hotar, graniță, fortificație, frontieră fortificată, aflată la granițele Imperiului Roman.

Marcă de apărare = unitate militar-administrativă constituită la granițele amenințate ale marilor state.

Memorandum = document în practica diplomatică în care sunt expuse fapte sau argumente juridice privind probleme ale relațiilor între state, și care formează obiectul unor tratative.

Misionar = persoană care propagă creștinismul în teritoriile în care acesta nu este cunoscut.

Naționalizare (sau etatizare) = măsură politică prin care se face un transfer al proprietății private în proprietatea statului, fiind opusul privatizării.

O.N.G. (organizație neguvernamentală) = entitate nonprofit care lucrează independent față de activitatea guvernului (deși unele O.N.G.-uri sunt parțial sau integral finanțate de instituțiile statului).

Obște sătească = formă de comunitate umană în care s-a întâlnit proprietatea comună asupra pământului, organizarea colectivă a muncii, conducerea și răspunderea comună.

Oronimie = totalitatea numelor care denumesc formele de relief; studiază numele de munți.

Paleocreștinism = vechea biserică creștină, care a apărut în Antichitatea târzie greco-romană.

Paleontologie = știința care studiază ființele, plante și animale, precum și resturile și urmele activității de viață ale organismelor care au trăit de-a lungul timpului geologic din momentul apariției vieții pe Terra.

Panduri = soldați pedestrași și călări dintr-o unitate militară neregulată, în secolele XVIII-XIX, al căror rol a fost să asigure paza drumurilor și să prindă tâlharii și hoții.

Partid = grupare de oameni care acționează conștient și organizat pentru a servi interesele unor clase, grupuri sociale, pentru dobândirea și menținerea puterii politice, în vederea conducerii societății.

Plan cincinal = cuprinde un număr de obiective ce trebuiesc îndeplinite în termen de cinci ani, fiind un instrument important în economia planificată, comunistă.

Pogrom = masacruri și jafuri organizate împotriva evreilor, cu aprobarea tacită a puterii statale.

Polis = formă de organizare statală a lumii grecești; oraș-stat.

Politeism = religie constituită pe credința în mai mulți zei între care există relații de rudenie.

Preistorie = perioada cuprinsă între momentul atestării prezenței omului pe Terra și apariția primelor izvoare scrise.

Proclamație = text oficial prin care se aduce la cunoștința publică un fapt de interes general.

Pronunciament = document prin care se exprimă protestul cu privire la un fapt social și politic.

Protectorat = regim de guvernare care exprimă o stare de dependență a unui stat față de altul.

Protocronism = promovarea unei perspective naționaliste asupra trecutului și negarea influențelor externe în cultura românească.

Romanizare = proces istoric îndelungat, organizat, ireversibil, prin care populațiile neromane au preluat și asimilat limba latină, instituțiile, modul de viață, cultura și tradițiile romane.

Scaun = unitate teritorial-administrativă specifică sașilor și secuilor din Transilvania medievală.

Suveranitate = independență; regim politico-juridic conform căruia un stat nu este supus vreunei autorități străine și execută acte de politică internă și externă fără a cere permisiunea altui stat.

Suzeranitate = dreptul unui stat asupra altui stat care are guvern propriu, dar nu are autonomie.

Scoala Ardeleană = curent cultural și ideologic bazat pe Iluminism, care a susținut latinitatea, vechimea și emanciparea națională, contribuind la formarea conștiinței naționale românești.

Somaj = lipsa unui loc de muncă pentru o persoană aptă profesional pe o perioadă de timp, cu consemnarea sa în evidențele instituției specializate, legată de ocrotirea socială și problemele muncii.

Tactica „pământului pârljit” = politică militară ce implică distrugerea a tot ce poate fi folositor inamicului care înaintează sau se retrage dintr-un teritoriu pe care l-a atacat.

Tolerat = privit cu îngăduință, a cărui prezență este suportată.

Toponimie = totalitatea numelor proprii de locuri ale unei regiuni.

Trib = formă de organizare specifică Preistoriei și Antichității, un semn al sedentarizării, constituită din mai multe ginți sau familii înrudite, care au locuit același teritoriu, delimitat de al altor triburi, au

vorbit același dialect, au avut organe de conducere proprii, s-au supus autorității unui șef ales și s-au folosit de un cimitir comun.

Tribut = obligație în bani sau bunuri pe care a impus-o puterea cuceritoare, plătită la date fixe.

Țară = în spațiul românesc, zona de locuire a unei obști libere (romanie populară).

Ultimatum = hotărâre irevocabilă, somație, ultimul cuvânt, în practica diplomatică internațională.

Umanism = mișcare socială și culturală apărută ca expresie a luptei împotriva feudalismului, care a promovat ideea încrederii în valoarea omului și a perfecționării sale.

Voievodat = formă de organizare prestatală, din uniuni de obști sătești, condusă de un voievod.

Vornic = important dregător din sfatul domnesc în Țara Românească și Moldova.

Vot cenșitar = sistem electoral care a constat în recunoașterea calității de alegător cetățenilor care au avut un anumit venit anual evaluabil în titluri de proprietate imobiliară (terenuri și clădiri) sau stabilit în funcție de cuantumul impozitelor plătite anual asupra veniturilor încasate.

Zoomorfism = reprezentare din Preistorie și Antichitate a zeităților prin intermediul animalelor.

